

II okładka

P E D A G O G I A

WYBRANE ZAGADNIENIA EDUKACJI

Lubelska Szkoła Wyższa w Rykach

Rysunek

ZESZYTY NAUKOWE

Nr 1

Logo LSW

Ryki 2020

ISSN 2544-8889

Adres redakcji Półrocznika „Pedagogia”

ul. Warszawska 3B
08-500 Ryki tel.
787-978-293

e-mail: wydawnictwo.pedagogia@gmail.com

Redaktor naczelny

Włodzimierz Petryk

Rada naukowa czasopisma:

prof. zw. dr hab. inż. Andrzej W. Jasiński
dr hab. Mariusz Korczyński
dr hab. Vitalii Kulchycky dr
hab. Liudmyla Petryshyn dr
Ivan Bilosevych dr Oleksandr
Petrovskyi dr Leokadia
Wiatrowska mgr Tetiana
Bashuk
mgr Tatiana Nowikowa

Redaktor tematyczny

Piotr Sochacki

Redaktor statystyczny

Oksana Sydorska

Redaktor językowy

Ruslan Yakovyshyn

Sekretarz redakcji

Dorota Żołądek

Korekta

Oksana Rudnytska

Recenzent

dr hab. Roksoliana Zozuliak-Sluchyck

Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania zmian w publikowanych tekstach

Wersja referencyjna czasopisma:

Skład i druk:

SPIS TREŚCI

WYBRANE ZAGADNIENIA EDUKACJI

Hanna Bielienka, Oliya Puyo

Педагогічні умови використання рухливих ігор з метою формування ціннісних орієнтацій дошкільників 6

Ivan Bilosevich, Mary Oleksyuk

Педагогічна діяльність майбутнього вчителя технологій та проблема його професійної готовності 11

Halyna Holiney, Zoryana Adamska

Фасилітативний супровід становлення особистості в контексті вищої освіти 21

Ruslan Yakowyshyn

Liceum Krzemienieckie – „Ateny Wołyńskie” 27

Oksana Sydorska

Діяльнісний підхід у формуванні в учнів уміння вчитися як однієї з ключових компетентностей в сучасному освітньому процесі 38

Piotr Sochacki

Соціально-реабілітаційні механізми впливу на процес виховання дітей, батьки яких узалежнені від алкоголю 43

NOTY O AUTORACH XX

WYBRANE ZAGADNIENIA EDUKACJI

Hanna Bielienska, Olia Puyo

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДОШКІЛЬНИКІВ

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF USING ACTIVE GAMES FOR THE PURPOSE OF FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS OF PRESCHOOLERS

Анотація

В статті розглянуто проблему формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку засобами рухливих ігор. Визначено педагогічні умови використання рухливих ігор у процесі формування ціннісних орієнтацій особистості. Окреслено переваги кожної з педагогічних умов на різних етапах дослідження.

Ключові слова: формування ціннісних орієнтацій, рухливі ігри, педагогічні умови, взаємодія, дружба.

Summary

The problem of formation of value orientations of senior preschool aged children through the means of active games is considered in the article. The pedagogical conditions of using active games in the process of formation of value orientations of the personality are determined. The advantages of each of the pedagogical conditions at different stages of the research are defined.

Keywords: formation of value orientations, active games, pedagogical conditions, interaction, friendship.

Сучасні тенденції щодо зміни освітніх орієнтирів, згідно з якими ключовими навичками особистості в XXI столітті є критичне мислення, емоційний інтелект, вміння взаємодіяти в команді, проявляти гнучкість та ініціативність, актуалізують перетворення у підходах до організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти (ЗДО). Особлива увага щодо впровадження освітніх новацій в дошкільній освіті приділяється здоров'ю дітей та системі цінностей, які починають формуватися в дошкільному віці.

Одним із потенційних засобів, що забезпечує формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку в грі є рухлива гра, в якій емоції великого накалу поєднуються з вольовими зусиллями і опосередковують як фізичний, так і моральний розвиток особистості. Проте не кожна рухлива гра може стати засобом позитивного впливу на дитину. Для того, щоб забезпечити гармонію єдності фізичного і морального необхідно дотримуватись певних педагогічних умов її використання.

Роль гри у формуванні ціннісних орієнтацій дітей дошкільників досліджували Т. Піроженко, А. Гончаренко, Л. Артемова, М. Савченко. Ідеї означених авторів були покладені в основу роботи з розроблення педагогічних умов формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників в рухливих іграх.

Особливості педагогічних умов формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників засобами рухливої гри базуються на комплексному підході до організації роботи з дітьми, педагогами ЗДО та батьками вихованців. Робота з усіма учасниками освітнього процесу дозволяє реалізувати модель взаємодії «діти – педагоги-батьки» і є гарантією успішності початкового етапу формування ціннісних орієнтацій дошкільнят.

Виокремленню педагогічних умов, які б забезпечили формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку сприяла пошуково-аналітична робота, проведені анкетування, уточнюючі бесіди та спостереження за іграми дітей.

Першою умовою вважаємо *готовність педагога до цілеспрямованої роботи з батьками*. Готовність педагога до проведення рухливих ігор з метою формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку визначається наявністю глибоких теоретичних знань щодо організації та проведення рухливих ігор, спеціальних вмінь з їх презентації та керівництва, поваги до особистості дитини.

Важливу роль при цьому відіграють вміння спостерігати, аналізувати, проектувати розвиток ігрової діяльності, заохочувати та мотивувати до участі в грі, використовуючи опосередковані методи керівництва, навчати гри за допомогою показу та пояснення, регулювати взаємини між учасниками, оцінювати зусилля та досягнення дітей, збагачувати емоційні враження .

Анкетування батьків старших дошкільників засвідчило, що з-поміж різних прийомів формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку, вони віддають перевагу бесіді. Знання про рухливі ігри обмежені досвідом дитинства батьків, в той час, як пріоритетом у дозвіллі їхніх дітей є комп'ютерні ігри. Отже, на першому етапі роботи з батьками, було проведено інформаційний захід (круглий стіл), присвячений рухливій грі з

метою її популяризації (шляхи мотивації дітей до участі в рухливих іграх) як засобу формування цінностей дружби, взаємодії, співпереживання у дітей дошкільного віку.

Батькам було запропоновано передати свій ігровий досвід рухливих ігор дітям, шляхом участі в активних іграх під час сімейного дозвілля. Такий підхід сприяв прояву взаємодії під час спільної ігрової діяльності. Також батькам були запропоновано пам'ятки для організації рухливих ігор.

Завданням наступного етапу було визначення важливості для батьків дошкільників цінності дружби в дошкільному віці і вимоги до друзів своїх дітей. Організована дискусія дозволила зробити такі висновки: батьки хочуть, щоб друзі їхніх дітей були добрими, чесними, вміли проявляти співчуття і співрадість, спільно гратися, не ображаючи один одного. Оскільки всі ці навички нероздільно пов'язані з формуванням емоційного інтелекту дитини, для батьків було проведено тренінг, спрямований на засвоєння знань щодо навчання дітей вирішенню конфліктних ситуацій в грі. Це вимагало участі батьків у рухливих іграх, сприяло виникненню позитивних емоційних переживань і бажанню обирати гру пріоритетом у дозвіллі.

Другою умовою є *системна робота з дітьми старшої дошкільної групи з розвитку емоційної чутливості, емпатії*. Реалізація цієї умови спрямована на формування вмінь дітей розуміти власні емоції, контролювати їх та реагувати на емоційні стани однолітків, проявляючи ініціативність, відповідальність, емпатію, толерантність.

Перший інформаційно-мотивуючий етап включав знайомство дітей з різними емоціями, емоційними станами та їх причинами, пропозиціями як ними керувати. Для цього був використаний комплекс спеціальних дидактичних вправ, спрямований на формування вміння розпізнавати емоції однолітків, ділитися ними, передавати емоційні стани за допомогою невербальних засобів спілкування. Також ми показували дошкільнятам як можна подолати негатив у взаєминах в різних ситуаціях за допомогою посмішки, жарту, переключення уваги, руханки. За підсумком першого етапу була проведена бесіда про цінність дружби, якості/риси друзів, які подобаються дітям, вміння розділяти радість та смуток з друзями, проявляючи емпатію.

Другий етап передбачав організацію сучасних рухливих ігор, що включають в себе рефлексію та застосування заохочувальних римівок, римівок дружби. Це забезпечило доброзичливу атмосферу під час ігор, що сприяла формуванню цінностей дружби, взаємодії та співпереживання.

Оскільки неприязнь та розчарування старші дошкільники найчастіше проявляють, коли хтось стає переможцем, а інший – переможеним, третьою педагогічною умовою

формування ціннісних орієнтацій засобами рухливої гри є *виключення змагального ефекту в грі*.

Використання хороводів, співанок, сюжетних рухливих ігор сприяє зростанню об'єднання дошкільнят до рівня ігрового колективу. Якщо діти не сконцентровані на перемозі, то вони інтенсивніше проявляють ініціативність, пропонують допомогу одноліткам, підтримують їх у складних ситуаціях. Однак ця умова виключає використання спортивних ігор, естафет лише на першому етапі формування ціннісних орієнтацій в рухливих іграх. Під виключенням змагального ефекту ми розуміли роботу з дітьми щодо прийняття тимчасовості перемоги або поразки, проведення рефлексії після ігор, спрямованої на формування цінності дружби. На другому етапі дітям старшої дошкільної групи пропонувалися спортивні рухливі ігри із оголошенням виграшу, адже діти вже вміли сприймати результат як тимчасовий і за допомогою дружок, таночків дружби проявляти доброзичливе ставлення до однолітків не залежно від виграшу чи програшу.

Четверта умова – *надання свободи прояву якостей та умінь* дітям дошкільного віку під час рухливих ігор. Підготовка до прояву самостійності дітей в грі відбувалася поступово: спочатку дорослий брав безпосередню участь в грі як гравець, мотивуючи дітей самостійно проявляти відповідальність в ігровій ситуації, співчуття, вміння поступитися під час суперечки. В такий спосіб педагог на перших етапах спрямовував гру, заохочував учасників докладати вольових зусиль з метою прояву ініціативності, самостійності, емпатії. Він власним прикладом демонстрував як треба ставитися до дітей, які помиляються в ігрових ситуаціях, розчаровуються, порушують правила. По закінченню гри педагог проводив рефлексію, навчаючи оцінювати вчинки учасників, висувати пропозиції щодо покращення ігрових моментів, організації чи вибору гри. На третьому етапі відбулася робота над мотивацією дітей старшого дошкільного віку щодо вияву свободи під час гри. Цей етап вимагає присутності педагога, але діти мають приймати рішення в грі, проявляти відповідальність в ігровій ситуації, співпереживання під час успіхів чи невдач інших дітей чи власних, самостійно.

Запропоновані педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій старших дошкільників засобами рухливої гри були розроблені під час теоретикометодологічного етапу, а реалізовані під час етапу навчання прийомам проведення рухливої гри та участі в ній, етапу прояву самостійності старших дошкільників в рухливих іграх.

Запропоновані педагогічні умови: готовність педагогів до цілеспрямованої роботи з батьками, системна робота з дітьми старшої дошкільної групи з розвитку емоційної чутливості, емпатії, виключення змагального ефекту, надання свободи прояву своїх

якостей та умінь старшими дошкільниками під час рухливих ігор, на нашу думку, є основою для забезпечення результативності процесу формування цінностей дружби, взаємодії, співпереживання у дітей старшого дошкільного віку засобами рухливої гри.

Література

- Артемова Л. В., *Театрализованные игры дошкольников*, М., 1991
- Гончаренко А. М., *Педагогічні умови становлення гуманних взаємин старших дошкільників*. Автореф. дисс. 13.00.08. – дошкільна педагогіка, К., 2003
- Павелків Р. В., *Дитяча психологія*, Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. К., 2010
- Піроженко Т. О., *Прийняття дитиною цінностей: посібник*, Т. О. Піроженко, І. І. Карабаєва, С. О. Ладивір. К., 2018
- Савченко М., *Вплив ігрової діяльності на виховання самостійності в дітей дошкільного віку*, URL: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/4_2011/26.pdf